

Societat, ciència i cultura

Codi: 101658

Crèdits: 12

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500260 Educació Social	OB	1	A
2500261 Pedagogia	OB	1	A
2500797 Educació Infantil	FB	1	A
2500798 Educació Primària	OB	1	A

Professor/a de contacte

Nom: Jaume Barrera Fusté

Correu electrònic: Jaume.Barrera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: Sí

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Joan Bach Plaza

Ricard Martínez Ribas

Meri Torras Francés

Antoni Ramón Riba

Joan Francesc Barquinero Estruch

Francisca Montiel Rayo

Maria Montserrat Rifà Valls

Jaume Barrera Fusté

Blanca Moncunill Solé

Aina Perez Fontdevila

Aureli Lojo Blesa

Elena Ritondale

Sergi Martín Jiménez

Agustín Sánchez Aguilar

Josep Puigsech Farràs

Iolanda Álvarez Cobo

Joan Poch Serra

Carme Serret Vidal

Sergi Cuadrado Ciuraneta

Esteve Dot Jutgla

Silvia Puente Rodríguez
Carlos Haas
Sandra Saura Mas
Arnau González Vilalta
Jessica Faciabén Lago
Oriol Lujan Feliu
María Asunción Blanco Romero

Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits específics però és molt important que abans de començar s'hagin actualitzat els coneixements de filosofia, història i ciències del món contemporani, assignatures comunes de l'ensenyament secundari postobligatori.

Igualment és fonamental el domini dels llenguatges bàsics de l'estudi i comunicació en l'àmbit acadèmic (mapes conceptuals, elaboració de pòsters acadèmics, exposicions orals, operacions matemàtiques bàsiques, canvis d'unitats, redacció i ortografia, etc.)

Objectius

L'assignatura ha de facilitar a l'estudiantat el coneixement, l'anàlisi i la comprensió del context sociocultural, científic i humanístic que ha configurat el present, possibilitant-li la presa d'una postura crítica i constructiva davant la realitat actual i les transformacions que s'han produït en tots aquests àmbits en els darrers períodes. Això ha de permetre que l'estudiant prengui consciència de la pròpia implicació en aquest entorn, així com de les responsabilitats que ha d'assumir envers aquells elements que el configuren com ara el mediambient, la sostenibilitat, l'educació, la cultura, les alteritats, etc.

Històricament, hem situat els segles XX i XXI com a llocs des dels quals pensar la cultura. Les obres que situen el punt de partida a l'assignatura des de l'àmbit de cultura són: *La interpretació dels somnis* de Freud (1900), *Les demoiselles d'Avignon* (1907) de Picasso, *Pierrot Lunaire* (1912) de Schönberg, *La mort a Venècia* (1912) de Thomas Mann, *La consagració de la primavera* (1913) d'Ígor Stravinski, *La metamorfosi* (1915) de Kafka, *Fountain* (1917) de Duchamp, *Tractatus logico-philosophicus* (1921) de Wittgenstein, *Ulysses* de Joyce (1922), *Metrópolis* (1927) de Fritz Lang i *Ciudadano Kane* (1941) d'Orson Wells entre d'altres.

En l'àmbit de ciència es pretén donar a conèixer què és la ciència i com treballa. En aquest sentit, es repassarà el llegat que enshan deixat alguns dels principals científics sobre tot en els segles XIX i XX. També es pretén descobrir què és la vida i quins són els elements bàsics que la componen, així com entendre la seva evolució utilitzant els treballs de Charles Darwin. Finalment, es treballa l'evolució en la concepció del sistema Sol-Terra, des del model geocèntric a l'heliocèntric i la seves implicacions a la vida quotidiana, quins són els elements del sistema Terra, quins d'aquests elements utilitzem com a recursos en el nostre dia a dia i quin és l'impacte d'aquest ús.

L'àmbit de Societat fa un recorregut històric i geogràfic des de la Segona Guerra Mundial fins al nostres dies tenint el món com a escala de referència. Els grans esdeveniments històrics del segle XX i XXI, les causes i conseqüències de les desigualtats entre Nord i Sud i les diferents esferes de la globalització amb tots els seus problemes i reptes (la formació d'una societat inclusiva), són alguns dels temes que s'analitzaran al llarg del curs. A partir de lectures d'historiadors (com Eric Hobsbawm), d'economistes (com Arcadi Oliveres), geògrafs (com Yves Lacoste) o d'altres científics/ques de casa nostra o internacionals (com Richard Dawkins), així com del visionat de documentals sobre els diferents temes tractats ens endinsarem en la història contemporània i la geografia global.

1. Conèixer les principals filosofies ètiques, comprendre els diferents tipus de valors (morals, ètics, polítics, religiosos, estètics, científics...), i reflexionar sobre la seva incidència en l'acció educativa.

2. Analitzar la crisi de valors en la cultura postmoderna i la seva incidència en les relacions educatives.
3. Comprendre els factors causals que configuren els trets essencials de les societats del present i les seves expressions ideològiques, polítiques i econòmiques, des d'una perspectiva històrica.
4. Comprendre la interdependència entre els diferents elements que componen el sistema mundial mitjançant uns marcs de referència i l'anàlisi d'una realitat amb conflictes i condicions de vida molt desiguals.
5. Relacionar les polítiques, models i dinàmiques internacionals al voltant de migracions, cultura i educació, amb els contextos regionals i locals on es desenvolupa la professió.
6. Analitzar críticament els processos socials d'abast internacional que expliquen els fenòmens de diversitat cultural i exclusió social.
7. Aprendre les bases del mètode científic, delimitant el camp d'aplicació i els objectius de la ciència.
8. Contribuir a diferenciar entre coneixement científic, valors simbòlic-culturals i credibilitatsacrítiques.
9. Conèixer els aspectes bàsics de l'estructura i el funcionament del món físic i entendre les possibilitats que ofereix pel desenvolupament humà i les limitacions que imposa.
10. Conèixer els principis bàsics de la vida. Entendre de forma específica l'ésser humà com organisme biològic i la seva interrelació amb l'ambient. Adquisició d'hàbits i conductes saludables.
11. Entendre l'art com a forma de comprensió de l'individu i la societat.
12. Conèixer els diferents models creatius i els gèneres literaris que configuren la diversitat de cultures.
13. Entendre la perspectiva de gènere, la diversitat cultural i el model inclusiu d'educació transversalment en tot el conjunt de l'assignatura.

Competències

Educació Social

- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Pedagogia

- Analitzar i comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, polítics, ambientals i legals que conformen situacions i propostes educatives i formatives.
- Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i formatives i la seva incidència en la formació integral.
- Desenvolupar i coordinar intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats específiques, en situacions de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat i/o religió

Educació Infantil

- Analitzar i incorporar de manera crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació familiar i escolar: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles canvis en les relacions de gènere i intergeneracionals multiculturalitat i interculturalitat discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació infantil.
- Dominar les tècniques d'observació i registre. Abordar anàlisi de camp mitjançant metodologia observacional utilitzant tecnologies de la informació, documentació i audiovisuals.

- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Observar sistemàticament contextos d'aprenentatge i convivència i saber reflexionar sobre ells.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació a l'acció.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Saber analitzar les dades obtingudes, comprendre críticament la realitat i elaborar un informe de conclusions.

Educació Primària

- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reconèixer la mútua influència entre ciència, societat i desenvolupament tecnològic, així com les conductes ciutadanes pertinents, per a promoure l'interès i el respecte pel medi natural, social i cultural i procurar un futur sostenible.

Resultats d'aprenentatge

1. "Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten a l'educació: multiculturalitat i interculturalitat; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible."
2. "Analitzar i incorporar de manera crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació: multiculturalitat i interculturalitat; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible."
3. Adquirir coneixements sobre l'evolució del pensament, els costums, les creences i els moviments socials i polítics per tal de fomentar la pràctica del pensament social crític i promoure accions educatives orientades a la preparació d'una ciutadania activa i democràtica.
4. Comprendre els principis que contribueixen a la formació cultural, personal i social per adquirir sensibilitat cap a elles.
5. Comprendre i valorar la rellevància de les institucions públiques i privades per a la convivència pacífica entre els pobles coneixent l'evolució dels moviments polítics i socials.
6. Conèixer els moments més rellevants de la història de les ciències i les tècniques i la seva transcendència per tal de valorar les ciències com un fet cultural.
7. Conèixer la metodologia científica i promoure el pensament científic, valorant la relació entre matemàtiques i ciències
8. Conèixer la metodologia científica i promoure el pensament científic, valorant la relació entre matemàtiques i ciències.
9. Mantenir una relació crítica i autònoma entorn els coneixements, valors i institucions socials públiques i privades per saber observar sistemàticament contextos d'aprenentatge i convivència i saber reflexionar sobre ells.
10. Reconèixer la mútua influència entre ciència societat i desenvolupament tecnològic, així com les actituds ciutadanes pertinents, per tal de promoure interès i respecte cap al medi natural social i cultural i procurar un futur sostenible.
11. Valorar la responsabilitat individual i col·lectiva en la consecució d'un futur sostenible, assumint que l'exercici de la funció educativa ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.

Continguts

A. PENSAMENT I CULTURA

1. La Cultura

El plaer de la lectura i de la mirada

Cultura, interpretació i crítica

2. L'inconscient

La (de)construcció de la subjectivitat

Auto/biografia i relats de formació

El surrealisme

3. El poder

Poder i representació

Cultura i memòria

Consum de la cultura

4. Ètica i subjectivitat

Moral i ètica

Feminismes

5. La postmodernitat

La condició postmoderna

Pluralitat de llenguatges

B. SOCIETAT

6. El sistema mundial global.

De la II guerra mundial a la fi de la política de blocs.

Nou ordre mundial.

Naixement de les grans institucions polítiques i econòmiques: ONU, Bretton Woods, G7...

La descolonització i l'aparició del Tercer Món.

La dependència (deute extern-comerç...).

Les fronteres, etnocentrisme i percepció de l'espai.

7. La fotografia del món actual.

Una humanitat fràgil i un planeta fràgil (la fragilitat en xifres, salut, fam, habitatge, pobresa i desigualtat...).

La població mundial, problemes i perspectives.

La nova divisió internacional del treball i la crisi econòmica.

La globalització: configuració de l'espai mundial contemporani.

8. La construcció de una societat inclusiva, cap a una societat del futur.

Societat inclusiva

Migracions sud-nord, interculturalitat i plurilingüisme.

C. CIÈNCIA

9. Pensament i coneixement científic.

Ciència i pseudociència.

La metodologia científica com a recerca de models.

10. Vida i salut

La vida com a fenomen

Darwin i l'evolució

11. Planeta recursos i sostenibilitat.

Del sistema sol-terra, al sistema terra.

Els recursos i la humanitat.

D. TRANSDISCIPLINAR

12. El canvi: el viatge

Debat transdisciplinari sobre la pel·lícula Blade Runner

Activitat individual i/o en grup en relació a la pel·lícula i el macroconcepte de CANVI.

13. Les metamorfosis del poder

Activitat transdisciplinària de la lectura: 1984, de G. Orwell.

14. El canvi: voluntat i destí. Utopies i distòpies.

Activitat individual i/o en grup en relació a la pel·lícula Gattaca de Andrew Niccol.

15. El canvi dins del canvi: l'ètica i l'origen de l'home

Activitat transdisciplinària a partir de la lectura del capítol IV de:

La edad de la empatia, F. De Waal.

16. EPÍLEG

Activitat transdisciplinària final a partir de: Soy Cámara online.

Canal de vídeo ensayo del CCCB: "Qué nos hace humanos"

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura tal i com es mostra.

La metodologia d'aquesta assignatura estarà centrada en tres grans tipus de sessions.

D'una banda hi haurà sessions amb tot el grup classe en les que es farà una exposició temàtica de la matèria, mitjançant diferents tipus de suports, i activitats de caire transdisciplinari que permetran presentar els continguts dels diversos àmbits.

D'altra banda hi haurà activitats en petits grups en sessions de seminari o de laboratori que permetran l'aplicació dels coneixements impartits, l'anàlisi i resolució de casos i de problemes pràctics, la realització de petites recerques i l'experimentació. Això permetrà que l'estudiant construeixi la seva pròpia visió crítica del món i de la societat en la què vivim.

Finalment, es realitzen sortides de camp relacionades directament amb els àmbits treballats al temari per conèixer de manera directa i aplicada els continguts seleccionats.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitats transdisciplinars de debat entorn un tema seleccionat per l'equip docent, a partir del visionat de materials audiovisuals, lectures, etc. El professorat aporta el seu punt de vista des de l'àrea corresponent creant debat amb els estudiants.	13,5	0,54	3, 4, 6, 10
Exposició per part del professorat dels continguts bàsics del temari acordat. Sessions en gran grup, amb classe magistral i participació dels estudiants.	37	1,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Laboratoris en grup reduït (1/3 del grup) supervisats pel professorat, on aplicar directament i consolidar els coneixements adquirits a les sessions de gran grup	10,5	0,42	
Seminaris en grups reduïts (1/3 del gran grup) supervisat pel professorat, per aprofundir els continguts del temari a partir de l'anàlisi de casos, documents, audiovisuals i activitats diverses.	21	0,84	
Sortida de camp relacionada directament amb els àmbit treballats al temari per conèixer de manera directa i aplicada els continguts seleccionats.	4	0,16	
Sortida de camp transdisciplinar societat-cultura	4	0,16	2, 3, 4, 5, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories i seguiment de les activitats proposades tant presencial com virtualment	45	1,8	
Tipus: Autònomes			
Treball individual i autònom dels materials proposats: lectures, activitats dels seminaris, preparació sortides i activitats transdisciplinars, visualització material audiovisual.	150	6	3, 4, 6, 8, 9, 10, 11

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats especificades.

L'assistència a classe és obligatòria segons normativa de la Facultat i es controlarà l'acompliment del 80% per part del professorat a tots els tipus de sessions. És per aquesta raó que l'assistència es considera un requisit imprescindible per poder aprovar l'assignatura. Els justificants que algunes vegades es presenten en cas d'absència serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presencialitat ja que formen part del 20% restant.

La nota de l'assignatura s'obté fent el promig de les notes de les diverses activitats segons els valors de ponderació mostrats. Per aprovar l'assignatura s'ha d'obtenir un mínim de 5 a la nota final. La no realització d'alguna de les activitats avaluatives és un zero en aquella activitat.

Les qualificacions de cada una de les evidències avaluatives es faran públiques al moodle en el termini de les tres setmanes següents al seu lliurament. L'estudiant que vulgui revisar la nota haurà de fer-ho en els 15 dies posteriors a la seva publicació, en l'horari de tutories que el professorat té establert per aquesta assignatura i que es consigna a l'inici del programa.

L'assignatura no guarda notes de parts, d'un curs per l'altre. Segons la normativa de la UAB, a partir de la segona matricula, l'avaluació de l'assignatura podrà consistir, a decisió del professorat responsable, en una sola prova de síntesi, que permeti l'avaluació dels resultats d'aprenentatge previstos en la guia docent de l'assignatura.

Totes les activitats avaluablestaran sotmeses a criteris formals, entre ells ortografia, redactat i presentació. El professorat podrà suspendre o baixar la nota de l'activitat que consideri que no reuneix uns mínims acadèmics en els aspectes esmentats.

La còpia o plagi de material, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero a l'activitat. En cas de reincidència es suspendrà tota l'assignatura. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oral com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

Recordem que, en el cas de la llengua catalana pels Graus d'educació infantil i primària, a primer i segon curs es demana que l'estudiant tingui una competència lingüística equivalent al nivell C1 i que a partir del 3er. curs del grau l'estudiant haurà d'haver mostrat una competència equivalent al nivell C2.

LES DATES D'AVUACIÓ I RECUPERACIÓ SERAN DESCRITES EN CADA PROGRAMA DELS 8 GRUPS DE SCC A PARTIR DELS RESPECTIUS CRONOGRAMES.

Per a poder fer qualsevol recuperació cal haver tret un mínim de 3,5 en la prova a recuperar i donarà dret a obtenir un màxim de 5 en la nota del material a recuperar.

El corresponent professor responsable de l'assignatura i/o àmbit especificarà en cada cas la data i característiques de la recuperació.

Donada l'especial metodologia de l'àmbit transdisciplinari, aquesta part no tindrà recuperació. Tampoc hi tindran cap dels exercicis que es fan en les sessions de seminari.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat d'avaluació continuada àmbit de ciències	10 %	0,5	0,02	6, 7, 8, 10, 11
Activitat d'avaluació continuada àmbit de cultura.	10 %	0,5	0,02	3, 4, 9, 11
Activitat d'avaluació continuada àmbit de societat	10	0,5	0,02	1, 2, 3, 9, 11

	%			
Debat transdisciplinar i evidències d'avaluació de les activitats transdisciplinars de caràcter participatiu i escrit.	25%	7,5	0,3	5, 8, 9, 10, 11
Prova de coneixements científics	15 %	2	0,08	6, 8, 10, 11
Prova interdisciplinar de coneixements de societat	15 %	2	0,08	3, 11
Prova interdisciplinar de coneixements, comentari i interpretació de text de caire cultural	15 %	2	0,08	3, 4, 9, 11

Bibliografia

Bibliografia bàsica de lectura obligatòria:

AAVV (2014). *Atlas de historia crítica y comparada Le Monde Diplomatique*. Madrid.

BECKETT, S. *Tot esperant Godot*. (edició a precisar)

CAMUS, A. (2002). *L'estrany*. Barcelona: Editorial Proa [1942].

CAMUS, A. (2016). *The Stranger*. New York: Vintage international [1942].

DARWIN, C. (2009). *El origen del hombre*. (selecció de capítols).

DE WAAL, F. (2011). *La edad de la empatía*. Editorial Tusquets. Edició de butxaca. (selecció de capítols).

HOBBSAWM, E. (1995). *Historia del siglo XX*. Editorial Crítica. Barcelona (planes 11-26).

LEWIS, R. (1994). *The evolution of man. How I ate my father*. New York: Vintage books (paperback edition) [original title: *What We Did to Father* (1960)].

LEWIS, R. (2012). *Por qué me comí a mi padre*. Contraseña Editorial.

MANN, Th. *La mort a Venècia* (edició a precisar)

ORDINE, N (2013). *La utilitat de lo inútil*. Edit. Acanalado

ORWELL, G. 1984. (edició a precisar).

SATRAPI, M. (2007). *Persèpolis*. Barcelona: Norma editorial (versió integral disponible en català i en castellà, existeix edició de butxaca)

SATRAPI, M. (2007). *Persepolis*. Toronto: Pantheon and Random House (the complete version, there is a paperback edition)

WOOLF, V. *Una habitación propia* (edició a decidir)

Bibliografia de suport:

BOURDIEU P. (1992). *Les Règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*. Seuil: París.

CARBONELL, N. (2003). *La dona que no existeix*. Eumo, Vich, Barcelona.

CRAIG, J.R.; VAUGHAN, D.J.; SKINNER, B.J. (2007). *Recursos de la Tierra: origen, usoe impacto ambiental*. Pearson educación, S.A. Madrid. ISBN: 978-84-205-5032-9.

- DELEUZE, G. (1995). *Diferencia y repetición*. Editat junt amb *Theatrum philosophicum* de FOUCAULT. Barcelona: Anagrama [1969].
- FELBER, C. (2012). *La economía del bien común*. Deusto S.A. Ediciones.
- GEERTZ, C. (1992). *Interpretación de las culturas*. Gedisa, Barcelona. (Capítol 1)
- HARVEY, D. (2009). *Breve historia del neoliberalismo*. Edit. Akal. Madrid. 243 pàgines.
- ISER, W. [et. al.] (1989). *Estética de la recepción*. Visor: Madrid
- JOSIPOVICI, G. (2012). *¿Qué fue de la modernidad?*. Madrid, Turner (Colección Noema)
- JUDT, T.(2010). *El món no se'n surt*. La Magrana. Barcelona. 189 pàgines.
- JUDT, T. & Snyder, T. (2012). *Pensar el siglo XX*. Madrid, Taurus (Colección Historia).
- LACOSTE, Y.(2010). *Geopolítica*. Edit. Síntesis. Madrid. 336 pàgines.
- LINDBERG, DC. (2002). *De los inicios de la ciencia occidental*. Paidós orígenes. Barcelona. Pp 529
- MAALOUF, Amin (1999). *Les identitats que maten. Per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: Edicions La Campana. ISBN: 84-88791-69-0. 214 pp.
- MARTÍNEZ, VJ, MIRALLES, JA, MARCO, E. (2001). *Astronomía fonamental*. Universitat de València.
- MÉNDEZ, R. (2011). *El nuevo mapa geopolítico del mundo*. Tirant lo Blanch. Valencia
- MENÉNDEZ, O. (2009). *Bajo la estirpe de Hypatia. Científicos que cambiaron la historia*. Es ediciones Madrid.Pp125
- MONDE DIPLOMATIQUE (2010). *Atlas Geopolítico 2010*. Le Monde Diplomatique. Edición Española.
- OLIVERES, A. (2010). *Aturem lacrisi. Les perversions d'un sistema que és possible canviar*. Angle Editorial
- PIÑERO, JM, L. (2008). *Charles Darwin*. Universitat de València. Pp 259
- ROSS, A. (2009). *El ruido eterno. Escuchar el siglo XX a través de su música*. Seix Barral, Barcelona.
- SILVERTOWN, J. (ed.) (2008) *99% Ape. How Evolution adds up*. NHM and The Open University.
- SKELTON, P.W. (ed.) (1993) *Evolution*. Addison-Wesley.
- SKINNER, BJ; PORTER, SC; BOTKIN, DB. (1999) *The Blue Planet. An introduction to Earth system science*. 2 edition. John Wiley & Sons, Inc. Danvers, MA, United States of America.nd
- STEINER, G. (2012). *La posesía del pensamiento*, Madrid, Siruela
- TARBUCK, EDWARD J. y LUTGENS, FREDERICK K. (2005). *Una introducción a la geología física* (8ª edición) incluye CD-Rom. Pearson educación.
- TERRADAS, J. (2006). *Biografía del món, de l'origen de la vida al col·lapse ecològic*. Barcelona. EditorialDestino.
- VARELA, N. (2013). *Feminismo para principiantes*. Barcelona, Zeta Bolsillo.
- VARGAS LLOSA, M. (2012). *La civilización del espectáculo*. Madrid, Alfaguara

Enllaços web:

AJUNTAMENT DE BARCELONA: http://w3.bcn.es/V07/Home/V07HomeLinkPI/0,2488,1653_71861_2,00.html

ARTCYCLOPEDIA: <http://www.artcyclopedia.com/>

Biologia: <http://iescarin.educa.aragon.es/depart/biogeo/varios/BiologiaCurtis/Indice%20de%20secciones.htm>

CENTRO DE ESTUDIOS DE PROMOCION DE LA LECTURA Y LITERATURA INFANTIL: www.uclm.es/cepli

Ciències de la terra i del medi ambient:

<http://www.tecnun.es/asignaturas/ecologia/Hipertexto/00General/Principal.html>

Documentació gràfica sobre sostenibilitat: http://habitat.aq.upm.es/boletin/n34/arcor_3.html

EL PODER DE LA PALABRA: <http://www.epdlp.com/escritor.php?id=1639>

Evolució: <http://darwinevolucio.blogspot.com/>

FORUM .SOCIAL MUNDIAL: <http://www.forumsocialmundial.org.br>

FUNDACIÓN BOURDIEU: <http://www.fondation-bourdieu.org/index.php?lang=en>

ÍNDICE DE DESENVOLUPAMENT HUMÀ: <http://hdr.undp.org/es/>

INSTITUT CERVANTES: www.cervantesvirtual.com

INTERMON-OXFAM: <http://www.intermonoxfam.org>

MONDE DIPLOMATIQUE: <http://www.monde-diplomatique.es>

NACIONES UNIDAS: <http://www.un.org/english>

PROG. DE NACIONES UNIDAS PEL DESENVOLUPAMENT: <http://www.undp.org/spanish/>

Projecte Biosfera: <http://recursos.cnice.mec.es/biosfera/profesor/index.htm>

SEMINARI TAIFA: <http://seminaritaifa.org/>

WORLD WATCH: <http://www.worldwatch.org>